

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატამ მნიშვნელოვანი განმარტება გააკეთა **ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის უფლების მზღვეველზე გადაცემის ფარგლებთან დაკავშირებით** (საქმე Nას-581-549-2011).

მოცემულ საქმეზე დადგენილი იყო დავის გადაწყვეტისათვის მნიშვნელოვანი შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები: 2006 წლის 27 ივნისს სს „ს.კ. ა.ბ-სა“ (მზღვეველი) და „ბ.ვ.შ.ა/ს-ს“ (დამზღვევი) შორის გაფორმდა ყირგიზული კომპანიისათვის მისაწოდებელი ტვირთის დაზღვევის ხელშეკრულება. ტვირთის გადაზიდვას ახორციელებდა შპს „ს რ-ა.“ 2006 წლის 13 სექტემბერს ბიშკეკში ჩასული ტვირთის ნაწილი დაზიანებული აღმოჩნდა. დაზიანების შედეგად გამოწვეული ზარალი მზღვეველმა დამზღვევს აუნაზღაურა, ხოლო 2010 წლის 21 აპრილს მიმართა შპს „ს რ-ს“ გადახდილი სადაზღვევო თანხის ანაზღაურების მოთხოვნით, რაზეც შპს „ს რ-მ“ უარი განაცხადა, მოთხოვნის ხანდაზმულობის მოტივით.

საკასაციო სასამართლოს განმარტებით, დავის სწორად გადაწყვეტისათვის არსებითი მნიშვნელობა ენიჭებოდა მზღვეველზე ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის უფლების გადაცემის გამიჯვნას რეგრესული ვალდებულებისაგან.

საკასაციო სასამართლომ მიუთითა სამოქალაქო კოდექსის 832-ე მუხლზე და განმარტა, რომ აღნიშნული მუხლი ითვალისწინებს არა რეგრესულ ვალდებულებას, არამედ შესაძლებლობას, რა დროსაც მზღვეველზე გადადის იმ მოთხოვნის უფლება, რაც გააჩნია დამზღვევს ზიანის მიყენებაზე პასუხისმგებელი პირის მიმართ და ამ უფლების გადასვლა ხორციელდება მზღვეველის მიერ გაცემული სადაზღვევო საზღაურის ფარგლებში. მოთხოვნის უფლების ასეთი გადასვლა ცნობილია „სუბროგაციის“ პრინციპის სახით. ამ შემთხვევაში მზღვეველი ცვლის ზიანის მიმყენებლის მიმართ მოთხოვნის უფლების მქონე დამზღვევს. მოთხოვნის დათმობით არ ხდება არსებული ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობის შინაარსის შეცვლა, არ იცვლება არც მოთხოვნა, რომელიც შესაბამისი ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობის შინაარსიდან გამომდინარეობს. მოთხოვნა ისეთივე მდგომარეობაში გადადის ახალ კრედიტორზე, როგორც იყო თავდაპირველი კრედიტორის ხელში. თუ აღმოჩნდება, რომ დამზღვევის მოთხოვნა ზიანის მიმყენებლის მიმართ ზიანის ანაზღაურების თაობაზე ხანდაზმულია, მაშინ ხანდაზმული იქნება მზღვეველის მოთხოვნაც. კრედიტორის შეცვლა ვალდებულებაში არ იწვევს ხანდაზმულობის ვადისა და მისი გამოთვლის წესის შეცვლას.

საკასაციო სასამართლომ ასევე განმარტა, რომ მსგავს ვითარებაში მოსარჩელის მოთხოვნის ხანდაზმულობის საკითხი უნდა გადაწყდეს იმ ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობის მომწესრიგებელი ნორმებით, რომლებიც არეგულირებენ დამზღვევსა და ზიანის მიმყენებელს შორის არსებულ ურთიერთობას, კონკრეტულ შემთხვევაში კი, გამოყენებული უნდა ყოფილიყო გადაზიდვის მარეგულირებელი ნორმები, ამდენად, სამოქალაქო კოდექსის 699-ე მუხლზე დაყრდნობით, საკასაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ სარჩელი ხანდაზმული იყო.

№ას-581-549-2011

05 სექტემბერი, 2012 წელი
თბილისი

სამოქალაქო საქმეთა პალატა
შემადგენლობა:

პაატა ქათამაძე (თავმჯდომარე, მომხსენებელი)
ვასილ როინიშვილი, პაატა სილაგაძე

საქმის განხილვის ფორმა – ზეპირი განხილვის გარეშე

კასატორი – სს „ს. რ-ა“

მოწინააღმდეგე მხარე – სს „ს. კ. ა. ბ-ი“

გასაჩივრებული გადაწყვეტილება – თბილისის სააპელაციო სასამართლოს
სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 16 თებერვლის გადაწყვეტილება

კასატორის მოთხოვნა – გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება
და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმა

დავის საგანი – ზიანის ანაზღაურება

ა ღ წ ე რ ი ლ ო ბ ი თ ი ნ ა წ ი ლ ი :

2010 წლის 10 ივნისს თბილისის საქალაქო სასამართლოს
სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიას სარჩელით მიმართა სს „ს. კ. ა. ბ-მ“
მოპასუხე შპს „ს. რ-ის“ მიმართ და მოითხოვა მოპასუხისათვის მის
სასარგებლოდ 39630.60 აშშ დოლარის დაკისრება.

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიის 2010 წლის 10 სექტემბრის გადაწყვეტილებით სს „ს. კ. ა. ბ-ს“ სარჩელი არ დაკმაყოფილდა.

საქალაქო სასამართლომ საქმეზე დადგენილად მიიჩნია შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

2006 წლის 27 ივნისს სს „ს. კ. ბ-სა“ და ექსპედიტორის „ბ. ვ. შ. ა/ს-ის“ საქართველოს წარმომადგენლობას შორის გაფორმდა ტვირთის დაზღვევის შესახებ გენერალური ხელშეკრულება, რომლის ფარგლებში 2007 წლის 10 აგვისტოს სს „ს. კ. ბ-ს“ მიერ გაიცა მც/ც-01651/06 სადაზღვევო პოლისი, რომლითაც „ბ. ვ. შ. ა/ს-ის“ საქართველოს წარმომადგენლობამ საქართველოში დააზღვია „პ. ა. კ. ტ. კოს“ მიერ ყირგიზული კომპანია „რ-სთვის მისაწოდებელი ტვირთი – ქათმის გაყინული ხორცი;

მალფუჭებადი ტვირთი გადაიზიდებოდა შპს „ს. რ-ის“ მეშვეობით ფოთის სადგურიდან ბიშკეკის მიმართულებით;

2006 წლის 13 სექტემბერს ბიშკეკში ჩასული ტრანზიტული ტვირთი ადგილზე გადმოტვირთისას დაზიანებული აღმოჩნდა, რაც გამოიწვია რეფრეჟერატორული ვაგონის ტექნიკურმა გაუმართაობამ, კერძოდ, ტემპერატურის რეჟიმის დარღვევამ დიზელის გენერატორის მწყობრიდან გამოსვლის გამო. ტემპერატურის რეჟიმის დარღვევის შედეგად დაზიანდა 44250კგ. ტვირთი;

მიყენებული ზარალი, „პ. ა. კ. ტ. კოს“ მიერ 2006 წლის 1 აგვისტოს კომპანია „რ-ს“ სახელზე გამოწერილი კომერციული ინვოისის საფუძველზე შეფასდა, 44250 აშშ დოლარით;

სს სადაზღვევო კომპანია „ა. ბ-მ“ სადაზღვევო პოლისში დასახელებულ მოსარგებლეს – „პ. ა. კ. ტ. კოს“ აუნაზღაურა მიყენებული ზარალი მც/ც-01651\06 სადაზღვევო პოლისით დადგენილი 2%-იანი ფრენშიზის გამოკლებით 39630.60 აშშ დოლარი;

„ს. კ. ა. ბ-მ“ მიმართა შპს „ს. რ-ს“ მისი ბრალით გამოწვეული ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნით, რაზეც შპს „ს. რ-მ“ უარი განაცხადა;

ტვირთის დაზიანებისას შპს „ს. რ-ის“ მხრიდან განზრახვას ან უხემ გაუფრთხილებლობას ადგილი არ ჰქონია.

სს სადაზღვევო კომპანია „ა. ბ-ს“ შპს „ს. რ-ის“ მიმართ მოთხოვნის უფლება წარმოეშვა 2007 წლის 13 აგვისტოდან, მას შემდეგ, რაც მან სრულად აანაზღაურა „ბ. ვ. შ. ა/ს“-ის საქართველოს წარმომადგენლობისთვის მიყენებული ზიანი.

საქალაქო სასამართლომ მიუთითა სამოქალაქო კოდექსის 832-ე მუხლის პირველ ნაწილზე, რომლის თანახმად, თუ დამზღვევს შეუძლია ზიანის ანაზღაურების თაობაზე მოთხოვნა წაუყენოს მესამე პირს, მაშინ ეს

მოთხოვნა გადადის მზღვეველზე, თუკი ის უნაზღაურებს დამზღვევს ზიანს.

მოცემულ შემთხვევაში სს სადაზღვევო კომპანია „ა. ბ-ს“ მიერ „ბ. ვ. შ. ა/სათვის“ მიყენებული ზიანი სრულად იქნა ანაზღაურებული 2007 წლის 13 აგვისტოს. შესაბამისად, სასამართლოსათვის მიმართვის კანონით დადგენილი ვადა აითვლებოდა 2007 წლის 13 აგვისტოდან.

საქალაქო სასამართლოს შეფასებით, მოცემულ შემთხვევაში სს სადაზღვევო კომპანია „ა. ბ-ს“ მოთხოვნა წარმოიშვა 2007 წლის 13 აგვისტოს (მიყენებული ზიანის სრულად ანაზღაურების თარიღი). სარჩელის ან\და პრეტენზიის წარდგენა მოსარჩელეს საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის მიხედვით შეეძლო 2008 წლის 13 აგვისტომდე, რამდენადაც საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 699-ე მუხლის თანახმად, ამ თავში მოწესრიგებული გადაზიდვებიდან გამომდინარე უფლებების ხანდაზმულობის ვადა არის ერთი წელი, განზრახვის ან უხეში გაუფრთხილებლობისას ეს ვადა შეადგენს სამ წელს. სარჩელი კი სასამართლოში აღიძრა 2010 წლის 10 ივნისს ანუ ხანდაზმულობის ვადის გასვლის შემდეგ. რაც შეეხებოდა სამოქალაქო კოდექსის 699-ე მუხლით განსაზღვრულ ხანდაზმულობის სამწლიან ვადას, საქალაქო სასამართლოს მოსაზრებით, მოცემულ სადავო ურთიერთობაში ამ ვადას ვერ გავავრცელებთ, ვინაიდან მოპასუხის მხრიდან არ არსებობდა უხეში გაუფრთხილებლობის ფაქტი (ტომი I, ს.ფ. 191-195).

პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით გაასაჩივრა სს „ს. კ. ა. ბ-მ“, რომელმაც მოითხოვა გასაჩივრებული გადაწყვეტილების გაუქმება და ახალი გადაწყვეტილებით სარჩელის დაკმაყოფილება (ტომი I, ს.ფ. 200-209).

თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 16 თებერვლის გადაწყვეტილებით სს „ს. კ-ა ა. ბ-ს“ სააპელაციო საჩივარი დაკმაყოფილდა, გაუქმდა გასაჩივრებული გადაწყვეტილება და მიღებულ იქნა ახალი გადაწყვეტილება, სს „ს. კ. ა. ბ-ს“ სარჩელი დაკმაყოფილდა, მოპასუხე შპს „ს. რ-ს“ მოსარჩელის სასარგებლოდ დაეკისრა 39630.60 აშშ დოლარის ეკვივალენტი თანხის გადახდა ეროვნულ ვალუტაში. გადაწყვეტილებითვე შპს „ს. რ-ს“ მოსარჩელის სასარგებლოდ დაეკისრა მის მიერ სარჩელზე გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის – 2217.33 ლარისა და სააპელაციო საჩივარზე გადახდილი სახელმწიფო ბაჟის – 2824 ლარის ანაზღაურება.

სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება იურიდიულად არ იყო საკმარისად დასაბუთებული, რაც მისი გაუქმების სამართლებრივ საფუძველს წარმოადგენდა.

სააპელაციო სასამართლომ დაადგინა შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

2006 წლის 27 ივნისს სს „ს. კ. ბ-სა“ და ექსპედიტორის, „ბ. ვ. შ. ა/ს-ის“ საქართველოს წარმომადგენლობას შორის გაფორმდა ტვირთის დაზღვევის შესახებ გენერალური ხელშეკრულება, რომლის ფარგლებში 2007 წლის 10 აგვისტოს სს „ს. კ. ბ-ს“ მიერ გაიცა მც/ც-01651\06 სადაზღვევო პოლისი. აღნიშნული სადაზღვევო პოლისით „ბ. ვ. შ. ა/ს-ის“ საქართველოს წარმომადგენლობამ საქართველოში დააზღვია „ჰ. ა. კ. ტ. კოს“ მიერ ყირგიზული კომპანია „რ-სთვის“ მისაწოდებელი ტვირთი – ქათმის გაყინული ხორცი;

მალფუჭებადი ტვირთი გადაიზიდებოდა შპს „ს. რ-ის“ მეშვეობით ფოთის სადგურიდან ბიშკეკის მიმართულებით;

ყირგიზეთის რესპუბლიკის სავაჭრო-სამრეწველო პალატის ყირგიზექსპერტიზის მიერ ჩატარებული ექსპერტიზის აქტების თანახმად, 2006 წლის 13 სექტემბერს ბიშკეკში ჩასული ტრანზიტული ტვირთი ადგილზე გადმოტვირთისას დაზიანებული აღმოჩნდა, ბარკლების ხარისხისა და რაოდენობის შემცირების მიზეზად აქტში აღნიშნულია ტემპერატურული რეჟიმის დარღვევა ტრანსპორტირების პროცესში. ტემპერატურის რეჟიმის დარღვევის შედეგად დაზიანდა 44250კგ. ტვირთი;

მიყენებული ზარალი, „ჰ. ა. კ. ტ. კოს“ მიერ 2006 წლის 1 აგვისტოს კომპანია „რ-ს“ სახელზე გამოწერილი კომერციული ინვოისის საფუძველზე შეფასდა 44250 (ორმოცდაოთხი ათას ორას ორმოცდაათი) აშშ დოლარით;

სს სადაზღვევო კომპანია „ა. ბ-მ“ სადაზღვევო პოლისში დასახელებულ მოსარგებლეს – „ჰ. ა. კ. ტ. კოს“ აუნაზღაურა მიყენებული ზარალი მც/ც-01651/06 სადაზღვევო პოლისით დადგენილი 2%-იანი ფრანშიზის გამოკლებით 39630.60 აშშ დოლარი;

2010 წლის 21 აპრილს სს „ს. კ. ა. ბ-მ“ მიმართა შპს „ს. რ-ს“ სადაზღვევო შემთხვევის დადგომის შედეგად გადახდილი თანხის ანაზღაურების მოთხოვნით, რაზეც შპს „ს. რ-მ“ უარი განაცხადა.

სააპელაციო სასამართლომ მოიხმო სამოქალაქო კოდექსის 799-ე მუხლი, რომლის თანახმად, დაზღვევის ხელშეკრულებით მზღვეველი მოვალეა აუნაზღაუროს დამზღვევს სადაზღვევო შემთხვევის დადგომით მიყენებული ზიანი ხელშეკრულების პირობების შესაბამისად. ამავე კოდექსის 814-ე მუხლის მე-4 ნაწილით, მზღვეველმა თავისი მოვალეობა უნდა შეასრულოს სადაზღვევო შემთხვევის დადგენისა და საზღაურის ოდენობის განსაზღვრის შემდეგ. „დაზღვევის შესახებ“ საქართველოს კანონის მე-2 მუხლის „კ“ პუნქტის შესაბამისად, სადაზღვევო შემთხვევა არის მოვლენა, რომლის დადგომისას სადაზღვევო ხელშეკრულება ითვალისწინებს სადაზღვევო ანაზღაურების გადახდას. სამოქალაქო

კოდექსის 832-ე მუხლის პირველი ნაწილით, თუ დამზღვევს შეუძლია ზიანის ანაზღაურების თაობაზე მოთხოვნა წაუყენს მესამე პირს, მაშინ ეს მოთხოვნა გადადის მზღვეველზე, თუკი ის უნაზღაურებს დამზღვევს ზიანს. თუ დამზღვევი უარს იტყვის მესამე პირის მიმართ თავის მოთხოვნაზე ან მისი მოთხოვნის უზრუნველყოფის უფლებაზე, მაშინ მზღვეველი თავისუფლდება ზიანის იმ ოდენობით ანაზღაურების მოვალეობისაგან, რამდენიც მას შეეძლო მიეღო თავისი ხარჯების ასანაზღაურებლად უფლების განხორციელებასთან ან მოთხოვნის წაყენებასთან დაკავშირებით.

სააპელაციო სასამართლოს განმარტებით, ზემოაღნიშნული ნორმა განსაზღვრავს მზღვეველის შესაძლებლობას, ზიანის ანაზღაურების შემთხვევაში დაიკმაყოფილოს საკუთარი ინტერესი დაზარალებული პირის მოთხოვნის უფლების ხარჯზე. გასათვალისწინებელია, რომ ამგვარი უფლება მას წარმოეშობა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც იგი აანაზღაურებს სადაზღვევო შემთხვევით გამოწვეულ ზიანს და მხოლოდ იმ ღირებულების ოდენობით, რომელიც მან გასწია.

მოცემულ შემთხვევაში მოსარჩელე (მზღვეველი) სარჩელით ითხოვდა მის მიერ „ბ. ვ. შ. ა/ს-ის“ საქართველოს წარმომადგენლობისათვის (დამზღვევისათვის) 2006 წლის 27 ივნისის დაზღვევის ხელშეკრულების საფუძველზე გადახდილი სადაზღვევო თანხის მოპასუხისათვის, როგორც ზიანის მიმყენებელი პირისათვის დაკისრებას.

სააპელაციო სასამართლოს მოსაზრებით, წინამდებარე სარჩელის საფუძვლიანობის შეფასებისათვის, უპირველეს ყოვლისა, უნდა დადგენილიყო – საფუძვლიანი იყო თუ არა ზიანის ანაზღაურების თაობაზე დამზღვევის მოთხოვნა ზიანის მიმყენებლისათვის.

საქართველოს სარკინიგზო კოდექსის 46-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, გადასაზიდად ტვირთის მიღებიდან მის გაცემამდე რკინიგზას ეკისრება ქონებრივი პასუხისმგებლობა ტვირთის დაუცველობისათვის, თუ ის ვერ დაამტკიცებს, რომ ტვირთი დაიკარგა, დაზიანდა, გაფუჭდა ან ადგილი ჰქონდა დანაკლისს: ა. ტვირთგამგზავნის ან ტვირთმიმღების მიზეზით; ბ. ტვირთის ბუნებრივი თვისებების გამო; გ. ტარის (შეფუთვის) ნაკლოვანებების გამო, რომლებიც არ შეინიშნებოდა ტვირთის მიღების დროს მისი გარეგნული დათვალიერებისას ან ისეთი ტარის (შეფუთვის) გამოყენების გამო, რომელიც არ შეესაბამება ტვირთის თვისებებს; დ. გადასაზიდად იმ ტვირთის ჩაბარების გამო, რომლის ტენიანობა აღემატება დადგენილ ნორმებს.

სააპელაციო სასამართლომ აღნიშნა, რომ მოცემულ შემთხვევაში, შპს „ს. რ-ის“ მიერ არ იყო წარდგენილი შესაბამისი მტკიცებულებები, რომლებიც დაადასტურებდა, რომ ადგილი ჰქონდა ზემოაღნიშნული

ნორმით გათვალისწინებულ რომელიმე შემთხვევას. დასახელებული ნორმის მე-3 ნაწილის თანახმად, თუ პრეტენზიის წამყენებელი დაამტკიცებს, რომ ტვირთი დაიკარგა, დაზიანდა, გაფუჭდა ან ადგილი ჰქონდა დანაკლისს რკინიგზის მიზეზით, ქონებრივი პასუხისმგებლობა ტვირთის დაუცველობისათვის რკინიგზას ეკისრება. საქმის მასალებით უდავოდ დგინდებოდა, რომ გადასაზიდი ტვირთის ხარისხისა და რაოდენობის შემცირების მიზეზს წარმოადგენდა ტემპერატურული რეჟიმის დარღვევა ტრანსპორტირების პროცესში, რაც მიუთითებდა გადამზიდველის – შპს „ს. რ-ის“ ვალდებულებაზე ანაზღაურებინა მიყენებული ზიანი. საწინააღმდეგო გარემოების დამადასტურებელი მტკიცებულება საქმეში არ მოიპოვებოდა.

ასევე უდავოდ დგინდებოდა, რომ მზღვეველის მიერ დამზღვევისათვის ანაზღაურებულ იქნა მიყენებული ზარალი, რამაც შეადგინა მც/ც-01651/06 სადაზღვევო პოლისით დადგენილი 2%-იანი ფრანშიზის გამოკლებით 39630.60 აშშ დოლარი. ამდენად, სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ საფუძვლიანი იყო სს „ს. კ. ა. ბ-ს“ სარჩელის მოთხოვნა მოპასუხისათვის აღნიშნული ოდენობით თანხის დაკისრების თაობაზე.

სააპელაციო სასამართლოს შეფასებით, მოცემულ საქმესთან მიმართებით პირველი ინსტანციის სასამართლომ არასწორად გამოიყენა საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 699-ე მუხლი. აღნიშნული ნორმა აწესრიგებს გადაზიდვის ურთიერთობებში ხანდაზმულობის ვადებს, რაც გამომდინარეობს იმ ურთიერთობიდან, რომლებიც წარმოიშობა გადამზიდვს, ტვირთის გამგზავნსა და ტვირთის მიმღებს შორის. მოცემულ საქმეში სს „ს. კ. ა. ბ-ს“ სარჩელი აღძრულ იქნა არა გადაზიდვის ურთიერთობიდან გამომდინარე უფლებების დარღვევის ფაქტზე, არამედ, მზღვეველის მიერ რეგრესული ანაზღაურების მოთხოვნის უფლების საფუძველზე, რაც მოწესრიგებულია საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 832-ე მუხლით. შესაბამისად, სასამართლომ უსაფუძვლოდ დაადგინა ის გარემოება, რომ მოსარჩელემ გაუშვა სამოქალაქო კოდექსის 699-ე მუხლით განსაზღვრული ხანდაზმულობის ერთწლიანი ვადა.

სამოქალაქო კოდექსის 129-ე მუხლის მე-3 ნაწილის თანახმად, ცალკეულ შემთხვევებში კანონით შეიძლება გათვალისწინებულ იქნეს ხანდაზმულობის სხვა ვადებიც. ეს ნიშნავს, რომ გარდა საერთო ვადებისა ცალკეული სამართლებრივი ინსტიტუტებისათვის, მათი სპეციფიკიდან გამომდინარე, კანონით შეიძლება დაწესდეს ხანდაზმულობის სპეციალური ვადები, ან უფრო ხანმოკლე ან უფრო ხანგრძლივი.

სააპელაციო სასამართლომ გაიზიარა აპელანტის მსჯელობა იმასთან დაკავშირებით, რომ ვინაიდან კანონი არ ადგენს ისეთი

სპეციფიკური სამართლებრივი ინსტიტუტისთვის, როგორცაა სადაზღვევო ურთიერთობები/მზღვეველის რეგრესული მოთხოვნა, ხანდაზმულობის სპეციალურ ვადას, მოცემულ შემთხვევაში გამოყენებული უნდა ყოფილიყო სამოქალაქო კოდექსის 128-ე მუხლის მე-3 ნაწილით განსაზღვრული საერთო ხანდაზმულობის ვადა და არა კონკრეტული სამოქალაქო სამართლებრივი ხელშეკრულების – გადაზიდვის მარეგულირებელი ნორმები.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ არ არსებობდა ხანდაზმულობის მოტივით სს „ს. კ. ა. ბ-ს“ სარჩელის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის საფუძველი (ტომი II, ს.ფ. 34-45).

სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებაზე საკასაციო საჩივარი შეიტანა შპს „ს. რ-მ“.

კასატორის მოსაზრებით, სააპელაციო სასამართლომ არასწორად გაიზიარა აპელანტის მსჯელობა იმის თაობაზე, რომ, ვინაიდან კანონი არ ადგენს ხანდაზმულობის სპეციალურ ვადას რეგრესული მოთხოვნისათვის, ამიტომ გამოყენებული უნდა ყოფილიყო სამოქალაქო კოდექსის 128-ე მუხლის მესამე ნაწილით განსაზღვრული საერთო ხანდაზმულობის ვადა. კასატორი აღნიშნავს, რომ, მართალია, რეგრესული მოთხოვნისათვის კანონით არ არის დადგენილი სპეციალური ხანდაზმულობის ვადა, მაგრამ მოცემულ შემთხვევაში რეგრესული მოთხოვნა გამომდინარეობდა სარკინიგზო გადაზიდვებიდან, კერძოდ, სს „ს. კ. ა. ბ-ი“ ითხოვდა „ბ. შ. ვ. ა/ს-ის“ მიერ შპს „ს. რ-სათვის“ გადასაზიდად გადაცემული ტვირთის (44250კგ. ქათმის გაყინული ხორცის) დაზიანებით გამოწვეული ზიანის ანაზღაურებას. ამდენად, ვინაიდან ზიანი გამომდინარეობდა სარკინიგზო ტრანსპორტით ტვირთის გადაზიდვის ურთიერთობიდან, სასამართლოს უნდა ეხელმძღვანელა (გარდა სარკინიგზო კოდექსისა), სამოქალაქო კოდექსის 699-ე მუხლის პირველი წინადადებით, რომლის მიხედვით, ამ თავში მოწესრიგებული გადაზიდვებიდან გამომდინარე უფლებების ხანდაზმულობის ვადა არის ერთი წელი.

კასატორის განმარტებით, საქმეში წარდგენილი წერილობითი მტკიცებულებებით (ყირგიზეთის სავაჭრო-სამრეწველო პალატის ექსპერტიზის აქტი №1-1612/1, №1-1612/2, №1-1612/3, №1-1612/4, №1-1612/5, №1-1612/6; სურვერ „ა. ს-ი“ ყირგიზეთში წარმომადგენლობის დასკვნა; „ბ. შ. ვ. ა/ს-ის“ 2006 წლის 13 სექტემბრის წერილი) უტყუარად დასტურდება, რომ სადაზღვევო შემთხვევის დადგომის, დაზღვეული ტვირთის დაზიანების შესახებ, 2006 წლის სექტემბერში იყო ცნობილი როგორც სს „ს. კ. ა. ბ-სათვის“ (მზღვეველი“), ასევე „ბ. შ. ვ-ისათვის“ („დამზღვევი“). საგულისხმოა, რომ ამ უკანასკნელს, რომელიც უშუალოდ იმყოფებოდა რკინიგზასთან გადაზიდვის ურთიერთობაში, არასდროს მიუმართავს შპს „ს. რ-ისათვის“ ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნით. სს „ს.

კ. ა. ბ-მ“, როგორც მზღვეველმა, რკინიგზას პრეტენზიით მიმართა ტვირთის დაზიანებიდან 4 წლის შემდეგ, ანუ 2010 წლის 21 აპრილს, ხოლო სარჩელი აღძრა უფრო მოგვიანებით 2010 წლის 10 ივნისს. აქედან გამომდინარე, კასატორი მიიჩნევს, რომ სს „ს. კ. ა. ბ-მ“ გაუშვა როგორც გადაზიდვიდან გამომდინარე, ისე დელიქტით გამოწვეული ზიანის ანაზღაურების კანონით დადგენილი ვადები. ასეთ ვითარებაში, სამოქალაქო კოდექსის 144-ე მუხლიდან გამომდინარე, შპს „ს. რ-ს“ სრული უფლება ჰქონდა უარი ეთქვა ზიანის ანაზღაურებაზე ხანდაზმულობის ვადის გასვლის გამო.

ს ა მ ო ტ ი ვ ა ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი :

საკასაციო სასამართლო საქმის შესწავლის, საკასაციო საჩივრის საფუძვლების შემოწმების შედეგად მიიჩნევს, რომ სს „ს. რ-ის“ საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს შემდეგ გარემოებათა გამო:

მოცემულ საქმეზე სააპელაციო სასამართლოს მიერ დადგენილია შემდეგი ფაქტობრივი გარემოებები:

2006 წლის 27 ივნისს სს „ს. კ. ბ-სა“ (მზღვეველი) და „ბ. ვ. შ. ა/ს-ის“ საქართველოს წარმომადგენლობას (დამზღვევი) შორის გაფორმდა გენერალური ხელშეკრულება ტვირთის დაზღვევის შესახებ. აღნიშნული ხელშეკრულების საფუძველზე, 2006 წლის 10 აგვისტოს სს „ს. კ. ბ-ს“ მიერ გაიცა ტვირთის დაზღვევის პოლისი მც/ც-01651\06, რომლითაც „ბ. ვ. შ. ა/ს-ის“ საქართველოს წარმომადგენლობამ საქართველოში დააზღვია „ჰ. ა. კ. ტ. კოს“ მიერ ყირგიზული კომპანია „რ-სთვის“ მისაწოდებელი ტვირთი – ქათმის გაყინული ხორცი;

ტვირთის გადაზიდვას ახორციელებდა შპს „ს. რ-ა“. დაზღვეული ტვირთი გაიზავნა რკინიგზის ფოთის სადგურიდან ბიშკეკის მიმართულებით;

ყირგიზეთის რესპუბლიკის სავაჭრო-სამრეწველო პალატის ყირგიზექსპერტიზის მიერ ჩატარებული ექსპერტიზის აქტების თანახმად, 2006 წლის 13 სექტემბერს ბიშკეკში ჩასული ტრანზიტული ტვირთი ადგილზე გადმოტვირთისას დაზიანებული აღმოჩნდა, ბარკლების ხარისხისა და რაოდენობის შემცირების მიზეზად აქტში აღნიშნულია ტემპერატურული რეჟიმის დარღვევა ტრანსპორტირების პროცესში. ტემპერატურის რეჟიმის დარღვევის შედეგად დაზიანდა 44250კგ. ტვირთი;

მიყენებული ზარალი, „ჰ. ა. კ. ტ. კოს“ მიერ 2006 წლის 1 აგვისტოს კომპანია „რ-ს“ სახელზე გამოწერილი კომერციული ინვოისის საფუძველზე შეფასდა 44250 (ორმოცდაოთხი ათას ორას ორმოცდაათი) აშშ დოლარით;

სს სადაზღვევო კომპანია „ა. ბ-მ“ სადაზღვევო პოლისში დასახელებულ მოსარგებლეს – „პ. ა. კ. ტ. კოს“ აუნაზღაურა მიყენებული ზარალი სადაზღვევო პოლისით დადგენილი 2%-იანი ფრანშიზის გამოკლებით 39630.60 აშშ დოლარი (19815.30 აშშ დოლარი ანაზღაურებულ იქნა 2007 წლის 21 მარტს, ხოლო 19815.30 აშშ დოლარი 2007 წლის 13 აგვისტოს);

2010 წლის 21 აპრილს სს „ს. კ. ა. ბ-მ“ მიმართა შპს „ს. რ-ს“ მის მიერ გადახდილი სადაზღვევო თანხის ანაზღაურების მოთხოვნით, რაზეც შპს „ს. რ-მ“ უარი განაცხადა;

სს „ს. კ. ა. ბ-მ“ სასამართლოს სარჩელით მიმართა 2010 წლის 10 ივნისს.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 404-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, საკასაციო სასამართლო ამოწმებს გადაწყვეტილებას საკასაციო საჩივრის ფარგლებში. ამავე კოდექსის 407-ე მუხლის თანახმად, სააპელაციო სასამართლოს მიერ დამტკიცებულად ცნობილი ფაქტობრივი გარემოებები სავალდებულოა საკასაციო სასამართლოსათვის, თუ წამოყენებული არ არის დასაშვები და დასაბუთებული პრეტენზია (შედავება).

კასატორი სადავოდ არ ხდის სააპელაციო სასამართლოს მიერ დადგენილ ფაქტობრივ გარემოებებს, მაგრამ მიიჩნევს, რომ სააპელაციო სასამართლომ არასწორად გამოიყენა სამოქალაქო კოდექსის 128-ე მუხლის მესამე ნაწილი და ამ ნორმაზე დაყრდნობით ხანდაზმულად არ ჩათვალა სს „ს. კ. ა. ბ-ს“ სარჩელი. კასატორის მოსაზრებით, ვინაიდან სადავო ურთიერთობა გამომდინარეობდა გადაზიდვის ხელშეკრულებიდან, ამიტომ სასამართლოს უნდა გამოეყენებინა სამოქალაქო კოდექსის 699-ე მუხლი და სარჩელი ხანდაზმულად უნდა მიეჩნია, რადგან გასული იყო ამ ნორმით დადგენილი ერთწლიანი ხანდაზმულობის ვადა. გასული იყო ასევე დელიქტით გამოწვეული ზიანის ანაზღაურების სამწლიანი ვადაც. ორივე შემთხვევაში, როგორც დამზღვევის, ასევე მზღვეველისათვის 2006 წლის სექტემბერშივე ცნობილი იყო ტვირთის დაზიანების შესახებ, სარჩელი კი შეტანილ იქნა 2010 წლის 10 ივნისს.

სააპელაციო სასამართლოს შეფასებით, პირველი ინსტანციის სასამართლომ არასწორად გამოიყენა საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 699-ე მუხლი, ვინაიდან ეს ნორმა აწესრიგებს ხანდაზმულობის ვადებს გადაზიდვის ურთიერთობებში, ხოლო, მოცემულ შემთხვევაში, სარჩელი აღძრულია არა გადაზიდვის ურთიერთობიდან გამომდინარე უფლებების დარღვევის ფაქტზე, არამედ, მზღვეველის მიერ რეგრესული ანაზღაურების მოთხოვნის უფლების საფუძველზე, რაც მოწესრიგებულია საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 832-ე მუხლით. სააპელაციო სასამართლომ მიიჩნია, რომ, ვინაიდან კანონი არ ადგენდა მზღვეველის რეგრესული მოთხოვნის

ხანდაზმულობის სპეციალურ ვადას, ამიტომ გამოყენებულ უნდა ყოფილიყო სამოქალაქო კოდექსის 128-ე მუხლის მე-3 ნაწილით განსაზღვრული საერთო ხანდაზმულობის ვადა და არა გადაზიდვის მარეგულირებელი ნორმებით დადგენილი ხანდაზმულობის ვადა.

საკასაციო სასამართლო არ იზიარებს სააპელაციო სასამართლოს ზემოაღნიშნულ მსჯელობას შემდეგ გარემოებათა გამო:

სამოქალაქო კოდექსის 832-ე მუხლის პირველი ნაწილის მიხედვით, თუ დამზღვევს შეუძლია ზიანის ანაზღაურების თაობაზე მოთხოვნა წაუყენოს მესამე პირს, მაშინ ეს მოთხოვნა გადადის მზღვეველზე, თუკი ის აუნაზღაურებს დამზღვევს ზიანს.

აღნიშნული ნორმით გათვალისწინებულია შესაძლებლობა, რა დროსაც მზღვეველზე გადადის იმ მოთხოვნის უფლება, რაც გააჩნია დამზღვევს ზიანის მიყენებაზე პასუხისმგებელი პირის მიმართ და ამ უფლების გადასვლა ხორციელდება მზღვევლის მიერ გაცემული სადაზღვევო საზღაურის ფარგლებში. მოთხოვნის უფლების ასეთი გადასვლა ცნობილია „სუბროგაციის“ პრინციპის სახით. ეს პრინციპი გულისხმობს ისეთ შემთხვევას, როდესაც ერთი მხარე იკავებს სხვა პირის ადგილს ისე, რომ მას შეუძლია თავის სასარგებლოდ განახორციელოს ამ უკანასკნელის უფლებები მესამე პირის მიმართ. სუბროგაციის მეშვეობით დამზღვევის ნაცვლად მზღვეველს წარმოეშობა უფლება, გაცემული სადაზღვევო საზღაურის ფარგლებში, დამზღვევის ქონებრივი ინტერესის ხელმყოფისაგან მოითხოვოს მიყენებული ზიანის ანაზღაურება. სუბროგაციის დროს დამზღვევის, როგორც დაზარალებულის, ე.ი. როგორც კონკრეტული ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობის კედიტორის ადგილს იკავებს სადაზღვევო კომპანია (მზღვეველი). ასეთ შემთხვევაში ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობის შინაარსი და ხასიათი არ იცვლება, მაგრამ იცვლება ამ ურთიერთობის კრედიტორი. ამ დროს ახალი მოთხოვნა კი არ წარმოიშობა, არამედ იცვლება მხოლოდ კრედიტორი, კერძოდ, დაზარალებული დამზღვევი იცვლება სადაზღვევო კომპანიით (მზღვეველით).

სწორედ ზემოაღნიშნული განასხვავებს სუბროგაციას რეგრესისაგან, კერძოდ, რეგრესის დროს ხდება არა პირის შეცვლა უკვე არსებულ ვალდებულებაში, არამედ ამ შემთხვევაში კონკრეტული ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობა დასრულებულია და წარმოიშობა ახალი ვალდებულება. რეგრესის დროს ერთი ვალდებულება ცვლის მეორეს, ხოლო, სუბროგაციის შემთხვევაში ვალდებულებაში იცვლება მხოლოდ კრედიტორი, თვით ვალდებულება კი უცვლელი რჩება. სუბროგაციის დროს მზღვეველი ცვლის დამზღვევს იმ ვალდებულებაში, რომელიც წარმოიშვა ზიანის მიყენებისაგან, სწორედ ამიტომ მისი დადგომა არ განაპირობებს ახალი ვალდებულების წარმოშობას. ეს არსობრივი ნიშანი განასხვავებს სუბროგაციას რეგრესული ვალდებულებისაგან, რომელიც წარმოიშობა სხვა ვალდებულების

შესრულების (შეწყვეტის) შედეგად და ამით ახალი, დამოუკიდებელი ვალდებულების ხასიათს იძენს. სუბროგაციის დროს ახალი ვალდებულება კი არ წარმოიშობა, არამედ დამზღვევსა და ზიანის მიმყენებელს შორის არსებული ძირითადი ვალდებულება აგრძელებს არსებობას. ასეთ დროს ხდება ვალდებულებით ურთიერთობაში პირების შეცვლა კანონის საფუძველზე, კრედიტორის უფლებების სხვა პირზე გადასვლის გზით, კერძოდ, მზღვეველი ცვლის ზიანის მიმყენებლის მიმართ მოთხოვნის უფლების მქონე დამზღვევს. ამდენად, სუბროგაციის დროს მოთხოვნის დათმობის კანონისმიერ შემთხვევასთან გვაქვს საქმე, რაც განასხვავებს მას ცესიისაგან (სკ-ის 199-ე მუხლი), რა დროსაც მოთხოვნის დათმობა ხდება გარიგების ძალით. ამასთან, იმისდა მიუხედავად, თუ მოთხოვნის დათმობის რომელ შემთხვევასთან გვაქვს საქმე, მოთხოვნის დათმობის სამართლებრივი შედეგია ის, რომ მოთხოვნა გადადის ახალ კრედიტორზე, რითაც ეს უკანასკნელი ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობაში იკავებს თავდაპირველი კრედიტორის ადგილს. მოთხოვნის დათმობით არ ხდება არსებული ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობის შინაარსის შეცვლა, არ იცვლება არც მოთხოვნა, რომელიც შესაბამისი ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობის შინაარსიდან გამომდინარეობს. მოთხოვნა ისეთივე მდგომარეობაში გადადის ახალ კრედიტორზე, როგორც იყო თავდაპირველი კრედიტორის ხელში. ეს კი იმას ნიშნავს, რომ ახალ კრედიტორს შეუძლია, თავდაპირველი კრედიტორის კუთვნილი მოთხოვნა წაუყენოს მოვალეს, ხოლო, მოვალე უფლებამოსილია ახალ კრედიტორს წაუყენოს ყველა ის შესაგებელი, რაც მას გააჩნდა თავდაპირველი კრედიტორის მიმართ. აღნიშნული ეხება ასევე მოვალის შესაგებელს კრედიტორის მოთხოვნის ხანდაზმულობის თაობაზე, კერძოდ, ვალდებულებაში კრედიტორის ან მოვალის შეცვლის შემთხვევაში, დაინტერესებულ პირს შეუძლია მოითხოვოს ხანდაზმულობის ვადის გამოყენება ვალდებულებაში პირთა შეცვლის მიუხედავად. ამასთან, პირთა შეცვლა ვალდებულებაში არ იწვევს ხანდაზმულობის ვადისა და მისი გამოთვლის წესის შეცვლას. აღნიშნული ნიშნავს იმას, რომ ვალდებულებაში კრედიტორის შეცვლის შემთხვევაში, ახალი კრედიტორის მიმართ მოქმედებს ხანდაზმულობის ის ვადა და მისი გამოთვლის ის წესი, რაც თავდაპირველი (ჩანაცვლებული) კრედიტორის მიმართ მოქმედებდა, ამიტომ, თუ ამ უკანასკნელის მოთხოვნა ხანდაზმულია, მაშინ ხანდაზმული იქნება ასევე ახალი კრედიტორის მოთხოვნაც. განსახილველ შემთხვევაშიც, თუ აღმოჩნდება, რომ დამზღვევის მოთხოვნა ზიანის მიმყენებლის მიმართ ზიანის ანაზღაურების თაობაზე ხანდაზმულია, მაშინ ხანდაზმული იქნება მზღვეველის მოთხოვნაც, ვინაიდან ეს მოთხოვნა მასზე გადავიდა ისეთივე მდგომარეობაში, როგორც იყო დამზღვევის ხელში.

საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ, მოცემულ შემთხვევაში, მოსარჩელის მოთხოვნის ხანდაზმულობის საკითხი უნდა გადაწყდეს იმ ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობის მომწესრიგებელი ნორმებით, რომლებიც არეგულირებენ დამზღვევსა და ზიანის მიმყენებელს შორის არსებულ ურთიერთობას, ვინაიდან, როგორც ზემოთ აღინიშნა, სუბროგაციის დროს ახალი ვალდებულება კი არ წარმოიშობა, არამედ დამზღვევსა და ზიანის მიმყენებელს შორის არსებული ძირითადი ვალდებულება აგრძელებს არსებობას, რომელშიც ხდება დამზღვევის (კრედიტორის) ჩანაცვლება მზღვეველით. განსახილველ შემთხვევაში, დამზღვევსა და ზიანის მიმყენებელს შორის არსებული ურთიერთობა გამომდინარეობს გადაზიდვის ხელშეკრულებიდან, ამიტომ სწორედ გადაზიდვის მარეგულირებელი ნორმები უნდა იქნეს გამოყენებული სადავო საკითხის გადასაწყვეტად. აღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო სასამართლო არ იზიარებს სააპელაციო სასამართლოს მოსაზრებას სადავო ურთიერთობის მიმართ სამოქალაქო კოდექსის 128-ე მუხლის მესამე ნაწილით გათვალისწინებული ხანდაზმულობის საერთო ვადის გამოყენების თაობაზე, ვინაიდან ამავე კოდექსის 129-ე მუხლის მესამე ნაწილის მიხედვით, ცალკეულ შემთხვევებში კანონით შეიძლება გათვალისწინებულ იქნეს ხანდაზმულობის სხვა (სპეციალური) ვადებიც. მოცემულ შემთხვევაში სამოქალაქო კოდექსის 699-ე მუხლი ადგენს გადაზიდვიდან გამომდინარე უფლებების ხანდაზმულობის სპეციალურ ვადებს, კერძოდ, ხსენებული მუხლის მიხედვით, ამ თავში მოწესრიგებული გადაზიდვებიდან გამომდინარე უფლებების ხანდაზმულობის ვადა არის ერთი წელი. განზრახვის ან უხეში გაუფრთხილებლობისას ეს ვადა შეადგენს სამ წელს. ხანდაზმულობის ვადის დენა იწყება: ა. ტვირთის ნაწილობრივ დაკარგვის, დაზიანების ან ჩაბარების ვადის გადაცილებისას - მისი გამოგზავნის დღიდან; ბ. ტვირთის მთლიანად დაკარგვისას - გადაზიდვის შეთანხმებული ვადის გასვლის ოცდამეათე დღიდან ან, თუ ასეთი ვადა არ ყოფილა დათქმული, - გადამზიდველის მიერ ტვირთის მიღებიდან მესამოცე დღეს; გ. ყველა სხვა დანარჩენ შემთხვევაში - გადაზიდვის ხელშეკრულების დადების დღიდან სამი თვის გასვლის შემდეგ.

ზემოაღნიშნული ნორმა, გადაზიდვებიდან გამომდინარე უფლებების ხანდაზმულობის მაქსიმალურ ვადას განსაზღვრავს სამი წლით, ამასთან, ეს ნორმა ადგენს ამ ვადის გამოთვლის სპეციალურ წესს. როგორც აღინიშნა, კრედიტორის შეცვლა ვალდებულებაში არ იწვევს ხანდაზმულობის ვადისა და მისი გამოთვლის წესის შეცვლას, ამიტომ მოსარჩელის (მზღვეველის) მიმართ გამოყენებულ უნდა იქნეს სწორედ მითითებული ნორმით გათვალისწინებული ხანდაზმულობის ვადა და მისი გამოთვლის წესი. მოცემულ შემთხვევაში, სააპელაციო სასამართლოს მიერ დადგენილია, რომ 2006 წლის 13 სექტემბერს ბიშკეკში ჩასული ტრანზიტული ტვირთი ადგილზე გადმოტვირთისას დაზიანებული აღმოჩნდა. ასეთ შემთხვევაში

გამოყენებულ უნდა იქნეს სამოქალაქო კოდექსის 699-ე მუხლის „ა“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული ხანდაზმულობის ვადის ათვლის წესი, რომლის მიხედვით, ტვირთის დაზიანებისას ხანდაზმულობის ვადის დენა იწყება ტვირთის გამოგზავნის დღიდან. სააპელაციო სასამართლოს ტვირთის გამოგზავნის კონკრეტული თარიღი არ დაუდგენია, მაგრამ, ვინაიდან ტვირთის გამოგზავნა წინ უსწრებს ტვირთმიმღებზე მის გადაცემას, რაც მოცემულ შემთხვევაში 2006 წლის 13 სექტემბერს განხორციელდა, ამ მომენტიდან ხანდაზმულობის სამწლიანი ვადის ათვლის შემთხვევაშიც, მზღვეველის მოთხოვნა ხანდაზმულია, ვინაიდან სარჩელი შეტანილია 2010 წლის 10 ივნისს ანუ თითქმის ოთხი წლის შემდეგ.

სამოქალაქო კოდექსის 144-ე მუხლის მიხედვით, ხანდაზმულობის ვადის გასვლის შემდეგ ვალდებული პირი უფლებამოსილია უარი თქვას მოქმედების შესრულებაზე. აღნიშნული ნორმა უფლებას აძლევს მოვალეს ხანდაზმულობის ვადის გასვლის შემდეგ უარი თქვას ვალდებულების შესრულებაზე. მოცემულ შემთხვევაში, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ სს „ს. რ-ის“ უარი ზიანის ანაზღაურებაზე ხანდაზმულობის ვადის გასვლის გამო კანონიერია და გამორიცხავს სს „ს. კ. ა. ბ-ს“ სარჩელის დაკმაყოფილების შესაძლებლობას.

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ გასაჩივრებული გადაწყვეტილება კანონის დარღვევითაა გამოტანილი (სკ-ის 393.2 მუხლის „ა“ და „ბ“ ქვეპუნქტები), კერძოდ, სააპელაციო სასამართლომ მოთხოვნის ხანდაზმულობის საკითხის შეფასებისას არ გამოიყენა კანონი, რომელიც უნდა გამოეყენებინა (სკ-ის 699-ე მუხლი) და გამოიყენა კანონი, რომელიც არ უნდა გამოეყენებინა (სკ-ის 128.3 მუხლი), რაც ამ გადაწყვეტილების გაუქმების აბსოლუტური საფუძველია სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 394-ე მუხლის „ე“ ქვეპუნქტის თანახმად.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლის მიხედვით, საკასაციო სასამართლო თვითონ მიიღებს გადაწყვეტილებას საქმეზე, თუ არ არსებობს ამ კოდექსის 412-ე მუხლით გათვალისწინებული გადაწყვეტილების გაუქმებისა და საქმის სააპელაციო სასამართლოში ხელახლა განსახილველად დაბრუნების საფუძველები.

მოცემულ შემთხვევაში, საკასაციო სასამართლო მიიჩნევს, რომ არ არსებობს საქმის სააპელაციო სასამართლოში ხელახლა განსახილველად დაბრუნების საფუძველი, ვინაიდან საჭირო არაა მტკიცებულებათა დამატებითი გამოკვლევა, შესაბამისად, საკასაციო სასამართლო უფლებამოსილია თვითონ მიიღოს გადაწყვეტილება საქმეზე, კერძოდ, პალატას მიაჩნია, რომ სს „ს. რ-ის“ საკასაციო საჩივარი უნდა დაკმაყოფილდეს, უნდა გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 16 თებერვლის გადაწყვეტილება

და საკასაციო სასამართლოს მიერ მიღებული ახალი გადაწყვეტილებით სს „ს. კ. ა. ბ-ს“ სარჩელი არ უნდა დაკმაყოფილდეს.

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 53-ე მუხლის პირველი ნაწილის თანახმად, იმ მხარის მიერ გაღებული ხარჯების გადახდა, რომლის სასარგებლოდაც იქნა გამოტანილი გადაწყვეტილება, ეკისრება მეორე მხარეს, თუნდაც ეს მხარე გათავისუფლებული იყოს სახელმწიფო ბიუჯეტში სასამართლო ხარჯების გადახდისაგან. თუ სარჩელი დაკმაყოფილებულია ნაწილობრივ, მაშინ მოსარჩელეს ამ მუხლში აღნიშნული თანხა მიეკუთვნება სარჩელის იმ მოთხოვნის პროპორციულად, რაც სასამართლოს გადაწყვეტილებით იქნა დაკმაყოფილებული, ხოლო მოპასუხეს – სარჩელის იმ მოთხოვნათა პროპორციულად, რომელზედაც მოსარჩელეს უარი ეთქვა. ამავე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, ამ მუხლში აღნიშნული წესები შეეხება, აგრეთვე, სასამართლო ხარჯების განაწილებას, რომლებიც გასწიეს მხარეებმა საქმის სააპელაციო და საკასაციო ინსტანციებში წარმოებისას, ხოლო, მე-3 ნაწილის თანახმად, თუ სააპელაციო ან საკასაციო სასამართლო შეცვლის გადაწყვეტილებას ან გამოიტანს ახალ გადაწყვეტილებას, შესაბამისად, შეცვლის სასამართლო ხარჯების განაწილებასაც.

განსახილველ შემთხვევაში, კასატორ სს „ს. რ-ს“ სახელმწიფო ბაჟის სახით საკასაციო საჩივარზე გადახდილი აქვს 3347.60 ლარი. აღნიშნული თანხის გადახდა სს „ს. რ-ის“ (მოგებული მხარის) სასარგებლოდ უნდა დაეკისროს სს „ს. კ. ა. ბ-ს“ (წაგებულ მხარეს).

ს ა რ ე ზ ო ლ უ ც ი ო ნ ა წ ი ლ ი :

საკასაციო სასამართლომ იხელმძღვანელა სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის 411-ე მუხლით და

გ ა დ ა წ ყ ვ ი ტ ა :

1. სს „ს. რ-ის“ საკასაციო საჩივარი დაკმაყოფილდეს;
2. გაუქმდეს თბილისის სააპელაციო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა პალატის 2011 წლის 16 თებერვლის გადაწყვეტილება და მიღებულ იქნეს ახალი გადაწყვეტილება;
3. სს „ს. კ. ა. ბ-ს“ სარჩელი არ დაკმაყოფილდეს;
4. სს „ს. კ. ა. ბ-ს“ სს „ს. რ-ის“ სასარგებლოდ დაეკისროს ამ უკანასკნელის მიერ სახელმწიფო ბაჟის სახით გაღებული 3347.60 ლარის გადახდა;
5. საკასაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება საბოლოოა და არ გასაჩივრდება.